

R o m e t e n.

N:o 34.

Lördagen den 29 April 1826.

Frrikes Nyheter.

Stockholm I går gick det ryktet, att Postmästaren i Grislehamn, Öfverste-Lieutenanten Pahl hastigt afstodit.

— Det säges att en Ponton-brygga skall stå öfver Djurgårdsbrunnsviken från Rosendahl till det läger, som instundande sommar kommer att sammandragas på Ladugårdsgården.

— Förleden Onsdag uppfördes för första gången på Kongl. Stora Theatern, Comedien Ormenutteten. — Anecdoten om gifvits anledning till denna lilla Comedie är allmänt känd. Sällan har någon piece med så liten intrigue och så liten Theatereffect så fullkomligt lyckats som denne, — och man tror sig ej fela i sitt omdöme, då man säger att den, gifwen af samma eller lika skickliga Actörer, skall länge bibehålla sig på Scenen. Musiken är förträfflig. Rolerne woro lyckligt utdelte och gåfwo med sanning, lif och god hållning. H. Maj:it Drottningen täcktes bjuwista Spectaklet.

Något om denna Tidens allmänt rådande Tänkessätt.

Swar och en som med reflexion, allmännare sträckt än till sin närmaste omgifning, genomleswat de senaste fem och tjugu eller trettio åren, och nu erinrar sig, hwad han under denna tid hört, sett och erfarit, måste tillstå, att han deltagit i en lika så märkwärdig som hastig omwertling af åsikter.

Twenne högst förwånande och widt omfattande revolutioner — en inom den politiska, en annan

inom den intellectuella werlden — hade nästan på en och samma gång utbrutit, och intresserade ännu lifligt den stora massan med sina följder, under det att en kraftfull, en alla medtäflare öfverträffande hjetle, ömsom beundrad, ömsom sinad, redan war i färd med att göra revolutions lifwets anarchiska obundenhet om intet, för att samla allt till nya former. Dessa brytningar, hwilka ömsom utvecklade och ömsom lugnade sig, hade emellertid mågtigt inwerkadt på det rådande tänkesättet. De från materia utgångne och dit återwändande encyclopediska åsikterna öfwer upplysning, fördomars förakt, en moraliskt förstånds religion, tolerans, allmän nytta, kosmopolitism, människofärlens befordran genom police-anstalter, med flera dylika wackra meningar, bbrjade mera sällan låta höra sig, och de som uttalade dem, blefwo allt mer tunnspädda samt öfwerordade af ett uppwarande släkte, hwilket sökte en lifligare, warmare, djupare och mera andelig betydelse i lifwet. Den som kommit till en sådan tro, gladdes åt den nywäcka innerlighet, tillgifwenhet och wördnad, hwarmed man syntes hylla christendom, historia, poesi, en grundligare wetenskap, en djupare åsigt af naturen, och ett högre, mera upplystadt alswar i handling och tänkesätt, — och för det läswande och fröjdande i allt detta, ursäktade man eller laddes ursäktade de ytterligheter och affteg, hwilka det icke alltid wisa ungdoms öfwermodet lade i dagen.

Men en annan tid har åter ingått. De åsikter, hwilka tycktes blifwa rådande, äro förswunna, och i stället har den gamla nyttighets-principen ånyo upprest sig, riktat blickarne endast på statistiska tabeller, sersaldiga och mera stitige använda em-

betsmänna controller, och allt hwad som kan för-
wandla staten till en lifsb machin, med sina obba
drifhjul och hållbarar. *) Frankrike förser med nya
partinaum och exempel på fanatisin, England med
sina mechaniska uppfinningar och långa tidnings-
blad; hwad felas då att ej med tillhjelp här af pub-
licisten snart må wara färdig, att, i den högre lifs-
kraftens ställe, leda allmänna opinionen med sin ob-
da bokstaf, och sina endast på kroyrens måttande
riktade åsigter? Nu under det han, med egat
frändt på nationalwalmågan, löper storm mot alla
fortida institutioner, i hwilka ej ses annat än
stråtwång, lifegenskap och widspelse, hwad är för
honon en stor idé som lyfter själen, eller
en skön sång, som tränger sig till hjertat,
mot uppfinningen af forwagnar och ång-
fartyg?

Mången lärer wisserligen anse detta sidst be-
skrifna tänkesätt såsom det enda rätta; anse att
menniskan ej har högre mål att efterstråfwa, än
förwårswandet af medet till walmåga, och icke för-
re sålt för sin tankes werksamhet än embetsmäns
åtgärder, och att staten således gjort nog för sin
bestämmelse, då den befordrat dessa system, att lär-
domen då först är att akta, när den arbetar för det
materiela, samt att folken ingen ting så dyrt betalat,
som hwad de gjort för sin egen åra.

Den som så dömer skall också wisserligen finna
den ofwannämnde förändringen wara ett stort steg
till något bättre, och med glädje se i densamma mor-
gonrodnaden af en ny dag för näringsfrihet, publi-
citet, dagblads litteratur och statistiske tabeller. Den
äter, hwilken endast i det alfwarlige stråfwandet
till en allmän förädling efter idéer, skådar den höga pla-
nen för menniskan och allt menskligt, den torde icke
wara så alldeles tillfredsställd med den inträffade
förändringen, och då det kanske här och der torde
finnas någon, som werkligen hysar en sådan åsigt
skall han törkända gerna estertänka, hwad kunnat
wälla detta hastiga omkast i allmänna tänkesättet.

Att antaga det menniskan alldrig kan komma
långre än att sålunda beständigt wackla mellan twen-
ne ytterligheter, wore wist att med ens afbugga be-
la undersökningen; men med antagandet af denna

*) För att icke misstypas af dem, hwilka icke hafwa förmå-
ga eller wissa att särskilja andras ord, böra wi bestämt
förklara, att det är endast ensidigheten och öfwerdrifwen
här, som wi anse tadelwårda.

förslagsmening, skulle följa förnekandet af menni-
skans framskridande till något bättre, och en så
trösklös lära skulle rätt motsäga både våra inre å-
ningar, christendomens läror och sjelfwa historiens witt-
nesbörd. Det gifwes sålunda ingen annan utwäg,
än att söka orsaken till denna förändring antingen uti
något grundfel i sjelfwa den för så hoppgifwande
bildningen, eller också uti inslytandet af wisa yttre
werkningar. Sower den förre torde wi framdeles så
tillfälle att göra våra anmärkningar; wi wilja nu
i stället kasta en blick på de sednare.

(Forts. e. a. 9).

Strödda Anmärkningar.

Så sällsynt och så gudomligt herrlig skänk den
äkta poetiska andan och förmågan är, så allmän och
så föga förtjent af uppmärksamhet är deremot, se-
dan ett språk en gång uppnått en wiss odlingsgrad,
skickligheten att hoppätta en följd af prunkande bil-
der i rim och verstaft. Det fordras och ingen syn-
nerlig öfning att urskilja den sanne, poetiske kosnäs-
ren, från den blott versificatoriska konstaren. Då
den förre alltid, åtminstone till idéerna om ej till
deras uttrycksform är originet, och beständigt förstår
att med djupa toner fylla läsarens phantasi, och i
den utbreda en rikedom af det skönas åskådningar
samt att säkert intränga ända till det innersta af
känslan, söker den sednare blott att drifwa en be-
händig tasspelarekonst med de föreställningar, de å-
sigter och de målningar, hwilka hos andra författa-
re frapperat honon, för att derigenom — hwad lik-
wäl alldrig lyckas — undandömma sin egen känslö-
tomhet och sin totala brist på selfständig in-
bildningskraft. Men dubbelt obehaglig blir denna
misslyckade Pindusridhare, då han, för att så widt mögligt
är, undandömla sitt aperi, will öfwerträffa sina wän-
ster, och till den åndan blåser upp sig till en paret-
thyrus, som ej en gång genom det orimliga har nog
egenhet och kraft att wäcka löje, utan öfwergår en-
dast till en pinande tråkighet.

Inom ingen del af menskliga snillets werksam-
het drifwes dock — i trots af Horatii anmärkning,
att ingen gud skyddar en medelmätrig poet — ett
så oförsynt härningsspel, som inom skaldekonssten
Dertill kan man likwäl upptäcka flerehanda skäl

Dels är ingen auctorlig minnestrans så herelig, som Skaldens, emedan poesien, enligt sin natur, måste vara den mest populära af alla snilletefar. Wiseligen stå Plato, Herodotus och andra namn i stort anseende; men det är ändoc blott de egentliga lärde, hvilka om dem weta något närmare att förtälja, hwaremot loftalen öfwer Homerus, Arminstone efter en gammal tradition, luder från allas läppar. Dels öbljer sig den inre fattigbomen, lättare under meter och rimm — och ändå wida för under rimm, met än i bara meter — och den snula ansträngning, som hopletandet af slutstafwelser och versfötter fordrar, gör att man sednare tröttnar wid sin egen tomt het på innehåll, än då denna framstår i naken prosa. Det är nemligen en gammal anmärkning, att hwarje bestånd och reglerad handling, för hvilken man sjelfswilligt är lagstiftare, gifwer åt sin utsware ett slags ndje.

Slutligen kan det ej nekas, att allmänheten på wist sätt sjelf befördrar framkomsten af dessa witra parastwörter. Så snart man gifwer aft på gånge af hwarje nations odling, upptäcker man ett wist periodiskt återkommande intresse, hufwudsakligt för poet, liksom menniskan dermed wille tillkännagifwa, att denna i sin åta och fulländade gestalt är hennes egentliga och naturligaste framställningsmedel. Dessa perioder framkallas wanligen af några förändringar i det poetiska maneret och formerna, och under dessa perioder framstuter härmarreswärmen också frodigast. Man har sett hwilken skof af herdeqwäden och didactiska satirer efterblide Latin, Creutz och Gyllenborg på deras författarebanor. Hwilken mängd af skämtande sagor trängde sig icke på Kellgrens Ljusets Fiender och Jordens Skapelse? Det dels phosphorescerande, dels nordiskt frytande rimmkinget, åt hwilket Atterbom och Ling gifwit fart, hafwa wi sjelfwa hört. Och nu äro alla outtröttlige apor redan i full fart att Legnerisera, med samma innerliga andans köld och fattigdom, som de nyss plockade karbunklar, eller antropade Thor, Oden och Freya.

Då detta utndtande af store skalders individuela drag och former just är det som slutligen förklarar allmänhetens sinne för det poetiskt sköna, och framkallar de mellantider af likgiltighet för sann witterhet, hwilka lika periodiskt plåga följa på stunderna af warunt deltagande, är det en pligt för en hwar som inser wikten af nationens och språkens jemna odling, att als-

warisamt framställa skarpa warningar mot alla härmares tilltag.

Uti Conversations-Bladet för sällidne måndag, N:o 21, uppgafs den gifning, att närwarande tiders brist på sökande till bataillons-läkare platser, skulle härdrä deraf, att de unge medicinae doctorerna icke skulle wilja här i Stockholm å nyo underkasta sig en practisk och theoretisk examen, sedan de wid universiteterna aslagt en sådan, samt, enligt författningarna, edeligen förbundit sig att icke vidare i samma ämnen äka examinera sig. I stället för en dylik förmodan, — hwilken ingen ting hwarken säger eller bewisar, då hela orimlighetens rife, för gifningar är öppet — hade det varit intressantare och lärorikare att erhålla uppgift på någon medicinae doctor, som wid Carolinska institutet härstädes blifwit examinerad i medicinens teori, eller att ens något förfört blifwit gjordt, att utsträcka examinerings åtgärden längre än till ren chirurgi, accouchementskonst, applicerad medicinal-lagsarenhet, anställandet af apothekers visitationer, o. s. w. allt rena practiska kunskapsämnen, och i hwilka wid universiteterna, åtminstone wid Upsala, någon handledning icke meddelas. Desså är denna chirurgiae magister examen ingen ting nytt, då en sådan här i Stockholm från långliga tider tillbaka blifwit wanligen tagen af alla dem, hwilka wille gagna arméen såsom fästläkare. Troligt kan det icke heller förefalla någon, att, då lärarne wid Carolinska institutet sjelfwa äro ordentliga examinerade, edswurna och promoverade medicinae doctorer, de skulle wilja fordra af yngre medbröder hwad deras egen ed icke skulle tillåtit dem att underkasta sig. All twekan öfwer rätta förhållandet i denna sak bdr dock annars vara förswunnen, sedan lärarne wid Carolinska institutet behörigen uppgifwit, öfwer hwilka kunskapsämnen de examinera, för att utfärda chirurgiae magister diplom. Af denna deras bestämning kan tybligen inhemtas, att de unga Aesculapii sönerne åtminstone icke af samwetsgrannhet behöfwa afhålla sig från förestiftens fullgörande.

Sen tid då man med så mycket ståt ifrat mot skrän och prohibitiva författningar, i asseende på handel och handwerk, torde wången sinna det högst

besynnerligt, att se försök göras, till införande af prohibitiva stadganden i litteraturen och witterheten. Såsom sådan måste wäl det föreslagna decretet böra anses: att ingen recenserande tidnings utgifware borde äga tillåtelse att författa eller öfversätta för theatern, och att ingen så kallad theaterpoet skall understå sig, att fälla omdömen öfwer böcker och dramatiska arbeten. Wi som för vår del hafwa trott, att både det ena och andra war ett losligt yrke, kunna lika litet begripa skålet till uppdragandet af denna strågräns, midt emellan dem båda, som wi fatta at det kan wara någon annans än theaterstyrelsens sak, att taga sina piäser af hwem den samma det för godt finner, till och med af en tidningskrisware, i fall den anser sig belåten med hans rim. Swad han om dessa rim sedan dömer, måste wara ganska lifgiltigt, i händelse hans yttrande är scest men upplysande om han dömer riktigt. Wi förstå ej hwartill det skall tjena, att, i afseende på tidningskriswari och theaterpies-öfversättande, ett nytt slag af bönhäferi skall införas, då i båda handteringarne nog mycket af den sorten redan är wanligt. Dock, all anledning till skrundran försvinner eller måste förswinna, då wi erinra oss, att detta djupsinliga, sluga och liberala decret är föreslaget af det dagblad, hwilket sjelft gifwit sig fullmakt på namn, heder, wärdighet, tour och befördringsrätt, såsom Sveriges, Göttes, Norrrikes och Wendes enda och allom bjudande liberala tidning.

A k u s t i k.

Brudgummen i Östergötland. (Zusändt.)

En man, i norra delen af Östergötland, hörande till den klass af ståndspersoner, som man nu för tiden mera fruktat än älskar, och hwilken förut gjort sig känd för sitt tal om sin företrädare, sitt loftal öfwer en sjelfspilling, tal såsom wittne, &c. &c. har, efter sin käfänga försök, nyligen stått brudgum, samt öfwen i brudstolen hållit tal. Och som han tyckte att det icke anstod honom, att likt alla andra brudgummar, eftersäga prestens gammalmodiga förestafning: "Jag N. N. tager dig N. N. till min äkta hustru, att älska dig i nöd och lust," &c., så sade han: "Jag N. N. tager Dig N. N. till min äkta hustru att älska dig, så wäl i glada som sorgliga dagar." Presten fann denna efterstafning icke nog ordagrann efter handbokens innehåll, och gjor-

de derföre några lämpliga föreställningar till brudgummen, att eftersäga de ord prestens förestafwade; men brudgummen förklarade sig icke sådant behöfwa, utan höll i med sina sorgliga och glada dagar. Den beskedlige presten lät slutligen härwid bero, utan att aförtyta wigseln, hwilken a. i. f. på detta sätt blef fullbordad.

Nu kunde wäl spörjas, om denne brudgummen blef lagligen wigd, då han ej fogade sig efter kyrkojagens oestergislige föreskrift, och icke utsade sin försäfran till sin lyckliga maka, enligt det formulerade presten, i kraft af ritualen, honom förestafwade; äfwen som man skulle kunna fråga: huruvida t. ex. ett wittne, som af brudgummen sjelf, i fall han wore domare, förestafwades att eftersäga den wanliga wittneseden, och i stället för bekräftelse-orden: "Jag sannt mig Gud hjelpe till lif och själ," yttrade sig: "Jag sannt jag till kropp och själ will hafwa förnöjda och glada dagar," eller något dylikt, likaså wäl, oaktadt denna tredska, kan anses lagligen wittnesgild, som brudgummen, oaktadt sin tredskan blef lagligen wigd. Skulle det sig så ärbära att samma prest, som nu wigd brudgummen, framdeles blefwe detta tredskande wittne, så synes wäl äminstone han, om och ingen annan, böra, till allmän uppbyggelse, få hålla tal och undandragning om den noggranna efterstafningen. Fördrifwet har brudgummen varit lycklig att uppfinna en ny art pacuum antenuptialty han har förmått sin fromma swärfar till den förbindelse, att i fall hans unga hustru skulle älska utan arfwingar, borde hans egen före-äktenkapet händelsewis födde son, ärfwa swärfadrens hela förnöjgenhet. Men försöket att få ställa nämnde son i brudstolen, emellan sig och bruden, lär icke hafwa lyckats, utan blef afstyrdt, emedan man fann denna ceremoni allt för rörande wid ett så gladt bröllop, hwilket ägde en öfud glans genom trenne Länsmäns närvaro.

Slutligen är det annärkningswärdt, att den beskedlige presten, som försökt öfwer 20 År till lysnings chartan, af brudgummen fått muntlig öfwinning, att blifwa betald framdeles, då presten kunde behöfwa några handlingar af brudgummen. Det äkta paret's sällhet tros icke blifwa så ewig, som prestens fordran!

Stockholm,

Tryckt hos C. F. Wennström.

